

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**Варіант 1351****Інструкція щодо виконання роботи**

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 25 завдань. Частина 1 містить 24 завдання, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-24 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

Завдання 25 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконані завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Бажаємо успіху!

Частина 1

Відповідями до завдань 1-24 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, баз пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці у відповідності з наведеними у бланку зразками.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

1) Існує поширена думка, що вуглекислий газ дуже отруйний. (2) <...> навіть багаторазове підвищення концентрації цього газу в повітрі не викликає жодних несприятливих змін в організмі. (3) До того ж, за твердженням вчених, вуглекислий газ необхідний для дихання, так як він збуджує дихальний центр.

1. Укажіть два речення, в яких правильно передається **ГОЛОВНА** інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Вплив вуглекислого газу на організм мало вивчено, тому серед вчених існують різні думки про вплив цього газу на дихання.

2) Вуглекислий газ, що збуджує дихальний центр, не тільки не отруйний, але й необхідний для дихання.

3) Думка про те, що вуглекислий газ отруйний, помилкова, так як підвищення концентрації цього газу не завдає шкоди організму.

4) Всупереч поширеній думці, вуглекислий газ не шкідливий, а навіть необхідний для організму, так як цей газ збуджує дихальний центр.

5) Незважаючи на те, що вуглекислий газ у великих кількостях отруйний, він необхідний для дихання, так як збуджує дихальний центр.

Відповідь: _____.

2. Яке з наведених нижче слів (сполучень слів) повинно стояти на місці пропуску в другому (2) реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

Тому

Але

Оскільки

Наприклад

Зате

Відповідь: _____.

3. Прочитайте фрагмент словникової статті, в якій наводяться значення слова ЦЕНТР. Визначте значення, в якому це слово вживається у третьому (3) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

Центр, ч.

1. *род. -а, мат., фіз.* Точка перетину уявних осей, ліній у фігурі, точка зосередження якихось відношень у тілі.

2. *род. -у.* Середина, середня частина чого-н.; частина певної країни, регіону, міста; частина населеного пункту.

3. *род. -у.* Місце зосередження якої-небудь діяльності, керівництва чимось; осередок.

4. *род. -у.* Місто, населений пункт, що має адміністративне, промислове, культурне тощо значення для певної місцевості, країни.

5. *род. -у, фізіол.* Група нервових клітин, що регулюють ту або іншу функцію організму.

Відповідь: _____.

4. В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

вітчИм

засУха

нестИ
подрУга
дочкА

Відповідь: _____.

5. В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

У підготовці до життя важливого значення набуває вміння учнів писати ЗАМІТКУ до стінгазети, відгук на книжку.

Ми суворо засудили той ганебний вчинок на нараді вчителів і зробили ВІДПОВІДАЛЬНІ висновки.

Від ДРУЖНОГО сміху затряслися лави, підлога і вікна палацу.

ЕКОНОМІЧНИЙ і зручний для будівництва пористий бетон знайде широке застосування для будівництва промислових будинків.

В народі прополіс давно вважають ЕФЕКТИВНИМ засобом для видалення мозолів.

Відповідь: _____.

6. В одному з наведених нижче слів порушено норму при відмінюванні числівника. Виправте помилку і запишіть це слово правильно.

сороками
шістдесятма
сімдесятма
дев'яноста
трьома

Відповідь: _____.

7. Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, в яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) неправильний порядок слів у реченні	1) Комітет по захисту прав споживачів.
Б) неправильна побудова речень з прямою мовою	2) Та не тільки вірне молоде покоління своєму народу.
В) зайвий член речення	3) Сила людей переконана, що українська мова – одна з найбагатших слов'янських мов.
Г) неправильний вибір прийменника	4) Заходила ніч.
Д) неправильна побудова речень з дієприкметниковим	5) Поспішаючи, кудись ховаються останні шуми довгої літньої днини.
	6) Вражений Валентин словами вчителя, захопився історією своєї країни.

зворотом	7) У Василька щеміло його серце. 8) Щодня, зустрічаючись із знайомими вперше, слід вітатися. 9) Учитель запитав дітей, чи ви поїдете на екскурсію.
----------	--

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

8. Визначте слово, у якому можливе чергування голосного звука. Випишіть це слово.

шелест
меншість
відвага
простити
око

Відповідь: _____.

9. Визначте рядок, в якому в обох словах пропущена одна й та сама буква. Випишіть ці слова, вставивши пропущену букву.

б..ру, ж..ття
ц..буля, ц..тата
ч..пурний, ш..рокий
с..ло, ауд..торія
п..кти, юр..сдикція

Відповідь: _____.

10. Випишіть слово, у якому на місці пропуску пишеться м'який знак.

низ..кий
мен..ше
ніч..ка
куз..ня
смієш..ся

Відповідь: _____.

11. Випишіть слово, у якому на місці пропуску апостроф **НЕ** пишеться.

дит..ясла
пiр..їна
ател..є
в..юн
м..який

Вiдповiдь: _____.

12. Визначте речення, в якому **НЕ** зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

У боях з (НЕ)ПРОХАНИМИ гостями він був надзвичайно хоробрий.
Що літає, крил (НЕ)МАЄ, але крила підіймає.

Мине і молодість, як золотінь, лиш вічний труд ніколи (НЕ)ЗАГИНЕ.
Семеро одного (НЕ)ЖДУТЬ.

(НЕ)КАЖИ – (НЕ)ВМІЮ, а кажи – навчусь.

Вiдповiдь: _____.

13. Визначте рядок, у якому обидва слова пишуться разом. Зніміть риску і випишіть ці два слова.

будь/який, лісо/степовий
свіжо/зрубаний, ні/хто
казна/хто, суспільно/корисний
глухо/німий, чий/небудь
без/вісти, історико/культурний

Вiдповiдь: _____.

14. Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

Село, зачарова(1)є зоряним небом, хороше синіє розкиданими хатками, біля яких пильно дивляться на схід потемнілі соняшники. Дорожнім відволоже(2)им пилом і дозрілими садами незбагне(3)а пахне ніч. Зрідка спросо(4)я заскрипить журавель або гучно гупне біля якогось похиле(5)ого тину росне яблуко, духмяно проллється шипучим соком на траку.

Вiдповiдь: _____.

15. **Розставте розділові знаки.** Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) Та ось із лук прискочив вітерець приніс насмиканого з копиць духу злежаного сіна розпанахав тишу і подався шалиною.

2) Облиті полум'ям хмари рвано кошлато звисали над смугою потемнілих лісів.

3) За всесильним законом життя й моці народного духу говорилося й співалося про веселе й радісне.

4) Тече вода в синє море та не витікає.

5) Пахне огірками хлібом батьком і косарями болотом і травами.

Вiдповiдь: _____.

16. **Розставте розділові знаки:** укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Над луками (1) залитими квітневою повинню (2) холонув оранжевий вечір (3) зануривши в мілкі прибережки далеке полум'я хмар.

Вiдповiдь: _____.

17. **Розставте розділові знаки:** укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Досвіткова над степом висіла імла (1) і плела ковила вересневу зажуру (2) а дорога пливла від села до села (3) і несла у світанок молодого Сосюру.

Вiдповiдь: _____.

18. **Розставте розділові знаки:** укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

І (1) мабуть (2) не одному з нас подумалось в ті дні (3) яким великим може бути внесок письменника (4) у духовне життя нації.

Вiдповiдь: _____.

19. **Розставте розділові знаки:** укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Ті (1) хто займається наукою (2) повинні дивитися на знання (3) як на довірену скарбницю (4) що становить власність всього народу.

Вiдповiдь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 20-25.

1) Батько і мати дали тобі життя і живуть для твого щастя. 2) Не завдавай їм болю, образи, прикроців, страждань. 3) Все, що тобі дають батько й мати, — це їхня праця, піт, утома. 4) Вмій поважати працю батьків. 5) Найбільше щастя для матері й батька — твоє життя, працьовитість, любов до науки, повага до старших. 6) Якщо люди вважають тебе недоброю людиною — це велике горе для твоєї матері й

батька. 7) По-справжньому любити їх — означає приносити в дім мир і спокій. 8) Твоя сім'я — це не тільки батько й мати. 9) Це й ви, діти. 10) Це твоя поведінка, твої вчинки. 11) Запитуй у батька й матері дозволу на те, що без них вам робити не можна, або ж не тактовно. 12) Справжня свобода сина й дочки — бути слухняними дітьми. 13) Підкорення волі батьків — перша школа громадського виховання, перша дисципліна твоєї совісті. 14) Якщо не навчишся підкорятися волі батьків, то не зможеш стати стійким, мужнім громадянином, дисциплінованим трудівником, вірним батьком своїх дітей. 15) Три нещастя є в людини: старість, смерть і лихі діти — говорить українська народна мудрість. 16) Старість — невідворотна, смерть — невмолима, перед цими нещастями ніхто не зможе зачинити двері свого дому. 17) А від лихих дітей дім можна зберегти, як від вогню. 18) І це залежить не тільки від батьків ваших, а й від вас самих. 19) Бути хорошими дітьми — означає не допустити, щоб старість батька й матері була отруєна твоїми поганими вчинками. 20) Вмій відчути найважчі душевні муки матері й батька. 21) Їхня хвороба — твоє горе. 22) Їхні невдачі і неприємності на роботі — твоя біда. 23) Вмій бути добрим у думках і почуттях. 24) Бережи здоров'я батьків. 25) Пам'ятай, що ранню старість і хвороби батькам приносить не тільки праця, втома, а й сердечні хвилювання, переживання, тривоги, прикрощі. 26) Найбільше вражає батьків дитяча невдячність, байдужість сина чи доньки. 27) Будьте гідними своїх батьків! (В. Сухомлинський)

20. Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

- 1) Старість – невідворотна, а тому треба берегти себе.
- 2) Найбільше щастя для матері й батька – твоє щастя.
- 3) Тільки хороші діти не допускають, щоб старість батька й матері була отруєна їхніми поганими вчинками.
- 4) Твоя поведінка, твої вчинки – це дзеркало виховання твоїх батьків.
- 5) Справжня свобода – це бути гідними своїх батьків

Відповідь: _____.

21. Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

- 1) Речення 16 пояснює зміст речення 15.
- 2) У реченнях 8-14 міститься роздум.
- 3) У реченнях 15-17 подано опис.
- 4) У реченнях 19-20 подано розповідь.
- 5) У реченнях 1-4 подано опис.

Відповідь: _____.

22. З речень 1, 6 випишіть антоніми.

Відповідь: _____.

23. Серед речень 15-18 знайдіть те, яке пов'язане з попереднім за допомогою протиставного сполучника. Запишіть номер цього речення.

Відповідь: _____.

Прочитайте фрагмент рецензії, складеної на основі тексту, який Ви аналізували, виконуючи завдання 20-23. У цьому фрагменті розглядаються мовні особливості тексту. Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місця пропусків (А, Б, В, Г) цифри, що відповідають номерам термінів зі списку. Запишіть під кожною літерою відповідну цифру.

24. «Використовуючи синтаксичні засоби виразності: (А)_____ (речення 2, 3, 5), (Б)_____ (речення 20, 23, 24, 25, 27), та (В)_____ (хвилювання, переживання, тривоги з речення 25), (Г)_____ (хороші діти з речення 19) автор поступово підводить до головної думки твору.

Список термінів:

- 1) синоніми
- 2) ряди однорідних членів
- 3) окличні речення
- 4) питальні речення
- 5) спонукальні речення
- 6) епітет
- 7) порівняння
- 8) метафора
- 9) епіфора

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей №1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина 2

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

25. *Напишіть твір за прочитаним текстом.*

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту. Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два приклади-ілюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (уникайте надмірного цитування).

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Напишіть, чи згодні або не згодні Ви з точкою зору автора прочитаного тексту. Поясніть чому. Свою думку аргументуйте, спираючись в першу чергу на читацький досвід, а також на знання і життєві спостереження (враховуються перші два аргументи).

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів, то така робота оцінюється 0 балів.

Твір пишеться акуратно, розбірливим почерком.